

U. B. BERGEN

1611.43

Ms. 1568 Ig 20

M O T S E I R

31. desember 1943.

"Men ennå vaker noen. Det er ganske unge menn som bøyet over bøker leter drømmen frem igjen, om Atlantis, Utopia, om en bedre lodd og del enn et liv hvor adre eier selv ens legeme og sjel."

Rudolf Nilsen.

F r a n u e t t i l h i s t o r i e n .

Året 1943 står i ferd med å gå over i historien. Når vår tids historie skal skrives, vil historikerne først og fremst minnes dette året fordi det så totalt forandret krigslykken. Det ble det avgjørende år for de alliertes seir, og historien vil kunne fortelle om russernes stralende innsats, om deres enestående vinter-offensiv og deres overlegenhet om sommeren. De kan levende skildre hvordan Montgomery jaget tyskerne langs kysten i Nord-Afrika, fra Libya til Tripolitania og Tunis og til slutt tvang dem til overgivelse. De kan fortelle om okkupasjonen av de italienske øyene, og de får en historisk sensasjon i Italias kapitulasjon, Mussolinis fall og fascismens endeligt. De kan vise på kartet hvor langt nord i Italia de allierte var kommet ved årets slutt. Historiebøkene vil også kunne fortelle om luftkrigen dette året, om de alliertes totale overlegenhet, og de vil markere året som en sluttstrek på ubatenes betydning.

Den norske hjemmefront har vært preget av denne gunstige utvikling ute i verden. Folket ser klart veien, og det vet at det hele bare er et tidsspørsmål. Det lengter etter seiren fordi hver dag betyr nye fengslinger, nye pinsler, ny terror, nye restriksjoner og kanskje nye mord. Nå ved årets slutt minnes vi dem som ga sitt liv i 1943, de som ofret seg for oss, for fremtidens slekter og for vårt land. Vi tenker på sjømennene, de nordmenn som risikerer aller mest i krigen, og vi bøyer våre hoder for dem som falt der ute mellom miner og ubåter. Vi tenker også på flygerne våre som er med og fremskynder seiren, og vi sørger over dem som mistet livet ved det. I dag kan vi bare takke alle de falne i våre hjerter, men i det frie Norge skal vi reise dem et varig minne, et monumentalt verk til heder for dem og til styrke for den ungdom som venter opp.

Mens vi nå ser tilbake på året som er gått, håper vi at fremtidens historikere må kunne si at i 1944 skjedde tyskernes betingelsesløse kapitulasjon. Det er vårt ønske at de nå kunne tilføy at med krigen som da sluttet, var det slutt på den tiden da nasjonene avgjorde sine stridigheter med våpen. Vi ser fram til en verden i fred og toleranse, i samarbeid og fremskritt, og i det håpet takker vi alle våre lesere for den interesse og velvilje de har vist i året som gikk.

Vi siterer nedenstående artikkel etter Håndslag, nr. 21.

F r e d e n s p r o b l e m e r

blir stadig mer aktuelle. Den frie norske pressen som tidligere nesten utelukkende beskjeftiget seg - og var nødt til å beskjeftige seg - med dagens kampproblemer, tar nå stadig oftere opp etterkrigsspørsmål. Rimeligvis inntar oppgjøret med de hjemlige nasister og krigsforbryterne en viktig plass i diskusjonen. Den rettslige linje som skal følges ved dette oppgjøret, er tidligere blitt understreket av regjeringen i London. Hjemmefronten har gitt sin tilslutning til regjeringens synsmåter. Nå har kirkelige kretser i Norge sendt ut en uttalelse om overgangstiden og gjort seg til talsmenn for oppfatninger som nok kan sies å ha meget bred tilslutning.

Kirken kan aldri ønske at man skal se gjennom fingrene med det onde, heter det i uttalelsen. Ivertom er det meget vesentlig at det onde får sin straff. Ikke fordi det skal øves hevn, men fordi rettferdigheten krever det. Det kan være fristende å gå utenom oppgjøret. Men tar en denne kurs, vil en seile med lik i last. Fordi en da ikke grunner samfunnslivet på rettferdighet, men på behagelighet. Respekten for lovens ukrenkelighet og for landets forfatning ville nedbrytes dersom de skyldige ikke ble trukket til ansvar.

Men oppgjøret med NS-folkene og krigsforbryterne skal skje i lovlige former. Privat hevn og personlig hevnløst må ikke tales. Om en går etter for sine lidenskaper, "ville nasismens ånd tra i alt ha seiret over oss, fordi vi er blitt som de var". Oppgjøret skal skje etter norsk lov og rett. Rettferdighet skal øves på lovens grunn.

Den norske kirke har også et annet ord, og det er ordet om kjærlighet og tilgivelse. Ikke slik at dette skal avsvel kravet på rettferdighet. Men om freden ikke kan føre til forsoning og tilgivelse etter at rettferdighet er blitt øvet, "vil verden bunnfyllt av hat og et tillitsfullt forhold mellom nasjonene vil bli en umulighet". En viktig side av oppgjøret er nettopp at en dermed blir ferdig med hatet og med "synden".

Den vei Norge skal gå under overgangstiden skal ikke være slapphet, men oppgjør. Ikke hevn, men rettferdighet. Ikke hat, men forsoning. Troen på rettferd og godhet skal bli grunnstens i byggerket.

General Smuts rettet i en tale til USA fra Pretoria en inntrengende oppfordring om at de 4 stormaktene må danne grunnlaget for internasjonal organisasjon etter krigen for å bevare fred og sikkerhet. Nøytrale land bør slutte seg til, de overvunne land kan vente. Han anbefalte planen som et midlertidig skritt i overgangstiden. Videre uttalte han at fremtidens styre måtte være et "regime og law", og han håpet at når man i fremtiden gikk til krig var det bare for å forsvare dette. Til slutt uttalte generalen sin tilfredshet over å ha fått drøftet situasjonen med president Roosevelt i Kairo.

Kjettelse: Nederst på side 2 er det sneket seg inn en liten trykkeslapp. Ved et feilslag er det kommet til å stå "regime og law" mens det selvsjlgelig skal være "regime of Law".

M i l i t æ r o v e r s i k t f o r 1 9 4 3

ved generalløtnant Wason.

Kampene i Russland i år kan naturlig inndeles i tre perioder. Arets tre første måneder bød på høyest betydningsfulle begivenheter. 31. januar endte siste akt av slaget om Stalingrad. 18. januar ble beleiringen av Leningrad brutt, og det ble etablert forbindelse østover fra byen. Disse seirene hadde betydning ikke minst for kommunikasjonene, men strategisk sett var gjenerobringen av Kaukasus og Sjørrussland aller viktigst. Tyskernes drøm om den russiske oljen gikk dermed ikke i oppfyllelse. Men russerne gikk så langt forbi sine forsyningslinjer at de brøt forbindelsen bakover. I mars kunne tyskerne derfor gjenerobre Kharkow. Likevel dannet disse tre månedene kronen på en strålende vinteroffensiv. Vinteren 1941 var tyskerne uforberedt på vinterkrig. Denne gangen var de forberedt, men deres ledere var utilstrekkelige strateger. De russiske lederne hadde gjort stor framgang både som strateger og taktikkere. Landomradene som russerne vant, betydde mye for dem, og i slutten av mars hadde de utmerkede utgangsstillinger. De neste tre månedene så erobringen av Kuban med unntakelse av spissen på Tamanhalvøya. De russiske geriljatroppene opererte så langt tilbake som 300 km bak de tyske linjene. Varen kom tidlig, men den bebudede tyske sommeroffensiven kom aldri. Tyskerne stod heller ikke ved utgangen av juni bedre enn i april. Den tredje perioden ble innledet med russernes offensiv mot Kursk i juni, og det kom større angrep på Orel og Bjelgorod. Den 8. oktober gikk russerne over Dnjeper. Man ventet at tyskerne skulle klare å kaste dem over elven igjen, men det skjedde langt fra. 16. oktober begynte russerne ny offensiv, og oktober måned var full av russiske seire fra Nevel i nord til Melitiopol i sør. Tamanhalvøya ble ryddet, og 6. november falt Kiew. Under alle kamper hadde den russiske overkommando full tillit til uttallet. Den utnyttet artilleriet til ytterste grense, mens tyskerne har vært uforsiktig nok til å bruke panserstyrkene på en økonomisk måte. Over 2/3 av det område tyskerne har erobret i Russland er nå tatt tilbake, og både strategisk og taktisk er russerne tyskerne langt overlegne. - 1/1-43 var den 8. arme på vei mot Tripolitania. Tyskerne ville holde sørronten til ut på sommeren da de skulle gjøre det av med russerne, men i april nådde de allierte styrkene fram til hverandre. Aksene oppå Afrika, og beleiringen av "Festung Europa" var begyndt. Så kom okkupasjonen av Pantellaria og Lamedusa, og det ble gjort landgang på Sicilia. Bardinia ble vunnet ved at italienerne overga seg, og Korsika kom på allierte hender ved hjelp av den patriotiske ånd på øya. 25/7 falt Mussolini, og 8/9 overga Italia seg, men det ble ikke til så stor hjelp. Tyskerne hadde gode tropper her og kontrollerte kommunikasjonene. Landet egner seg også ypperlig til forsvar. I løpet av 10 uker kom de allierte fram til elvene Sangro og Vigliano hvor tyskerne hadde sin store forsvarslinje. Det er blitt slutt store kiler i denne. Forholdene i og omkring Middelhavet har forandret seg isynfallende, og mens de allierte ved begynnelsen av kampene i Italia bare hadde en øvet arme, den 8. britiske, står det nå mange, både britiske og amerikanske, ferdig.

Nyhетene tirsdag-torsdag aften.

Britiske krigsskip og fly har i Biskaya senket en blokadebryter som kom fra Japan med viktige råstoffer. Av 11 tyske destroyere som gikk ut for å møte blockadebryteren, ble 3 senket og flere skadet av to britiske kryssere. Utenfor Norskekysten er 3 eskorteskip, 1 forsyningskip og 1 stort lasteskip senket av kanadiske fly. 1 tysk tremotors sjøfly ble skutt ned. Verdenspressen fremhever med fete typer betydningen av senkingen av "Scharnhorst" og påpeker at tapet nok vil merkes på Atlanterhavskysten. Den norske marine er blitt lykkønsket av sjefen for "Home-fleet" med den rulle destroyere "Stord" spilte under senkingen.

Flere offiserer er utnevnt til ledere for invasjonstyrkene. Den ledende allierte fagmann, luftmarsjall Tedder, er utnevnt til nestkommanderende under Eisenhower. Sjefen for hjemmestyrkene, general sir Bernhard Paget, er utnevnt til øverstkommanderende i Middøsten. Admiral sir Ramsey, som ledet de kombinerte operasjonene i Middelhavet, er utnevnt til sjef for de allierte flåtestyrkene. Luftmarsjall Lee Malory er utnevnt til sjef for luftstyrkene. Også i Washington er det offentliggjort nye utnevelser til invasjonssammenheng.

Den russiske vinøtrofiensiven går framover med stormskritt. Vest for Kiew har den røde arme på en uke gjeninntatt nesten hele området som det tok tyskerne 6 uker å erobre under svære tap. Korost Tsjerniakow og Korostisjef er falt, og Berdisjef trues fra flere kanter. Jernbanen Korosten - Sjitomir er avskåret, og russerne står mindre enn 6 km. fra den ene av de to jernbanene som forbinder Odes vestover. I Hviterussland dras jernringen nærmere sammen om Viteb. En avdeling står 16 km. fra byen i øst, jernbanen Vitebsk-Polotsk er avskåret, og banen til Orsja og Minsk trues likeledes med avskjæring. I sør er russerne gått til angrep ved Saporosje og har gjen-erobret 25 bebodde steder. I det hele overstiger den russiske offensiven alle forventninger, og tyskernes stilling er forandret fra kritisk til katastrofal.

I Italia måtte tyskerne mandag oppgi havnebyen Ortona v. Adriaternavskysten etter heftige kamper. De kanadiske styrkene fortsatter forfølgelsen av fienden i retning av Pescara. Lenger inne på den 8. armers front går de innske og New Zealandske styrkene videre frem. 5. arme har erobret et par mindre stillinger, og den har slått avgjørende tilbake et kraftig tysk motangrep. Det allierte flyvåpenet har fortsatt sine angrep mot flybaser og kommunikasjoner i Nord-Italia. I tokter over Middelhavet er 5 fiendtlige skip blitt senket og 7 skadet. Havnebyen til Athen, Pireus, er bombet uten tap av fly. I Milanoområdet er det brutt ut streiker i tyskkontrollerte fabrikk som protest mot at tyskerne tar gisler og skyter politiske fanger. Fra Jugoslavia meldes om fortsatte kamper i Øst-Bosnia, der Titos styrker har tvunget en tysk kolonne tilbake og påført dem store tap. Lederne av de greske geriljatropper erklærer seg støtt over å være blitt beskyldt for å ha motarbeidd Hellas' interesser. Offiserer så vel som menige innen den nasjonale front består av folk fra alle partier og ledelsen erklærer seg villig til etter krigen å samarbeide med alle venstreorienterte partier. Etter krigen vil grekerne selv bestemme sitt styre, erklærer den.

Hovedangrepet i vest i disse dagene var angrepet på Berlin onsdag kveld da det ble kastet ned over 2.000 tonn bomber. Angrepet var det 8. atomangrep på byen siden 18/11. I disse 6 ukene er det kastet ned over 12.000 tonn bomber over den. De allierte flygerne nytter en amerikansk oppfinnelse som gjør det mulig å bombe med stor treffsikkerhet selv gjennom tett skydekke.

V a r f o r a i k t i g !